

KUCHAŘKA MÍSTNÍHO REFERENDA MANUÁL PRO AKTIVNÍ OBČANY

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL

Česká
republika

ROK MÍSTNÍCH REFEREND

fond
pro NNO

NR OS

nadace
partnerství

ICELAND
LIECHTENSTEIN
NORWAY
eea
grants

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz

Transparency International – Česká republika, o.p.s., je součástí mezinárodní sítě nevládních organizací Transparency International. Jejím posláním je zjišťovat stav korupce v České republice a aktivně přispívat k jejímu omezení. Transparency International Česká republika se zaměřuje především na prosazování systémových, legislativních i organizačních změn omezujících prostor pro korupci ve veřejné správě, ale i v soukromém sektoru. Poskytuje také právní poradenství občanům, kteří se s korupcí setkali, a pomoc oznamovatelům korupce (whistleblowerům). V neposlední řadě pomáhá odhalovat korupční jednání a upozorňovat na korupční kauzy.

Publikace je součástí projektu ROK MÍSTNÍCH REFEREND. Projekt je financován pomocí grantu Nadace rozvoje občanské společnosti z prostředků Finančního mechanismu EHP 2009–2014 v rámci programu CZ03 – Fond pro nestátní neziskové organizace.

Program „Fond pro nestátní neziskové organizace“, jež je financován z EHP fondů 2009–2014, se zaměřuje na podporu nestátních neziskových organizací prosazujících veřejný zájem. Hlavním cílem programu je posílení rozvoje občanské společnosti a zvýšení příspěvku k sociální spravedlnosti, demokracii a udržitelnému rozvoji. Program se konkrétně zaměřuje na podporu demokracie, lidských práv a generové rovnosti a na posilování kapacit nestátních neziskových organizací stejně jako na specifické potřeby minoritních skupin, včetně Romů. Program se rovněž zaměřuje na ochranu životního prostředí a klimatické změny.

Vedoucí projektu: Tereza Zběžková

Autoři publikace: Adam Jareš a Aneta Judová s příspěvím Radima Bureše a Terezy Zběžkové

Jazyková úprava: Lenka Lenočková

Grafická úprava: Pavel Týbl, Hero-ine

ISBN: 978-80-87123-26-3

2016 © Transparency International – Česká republika

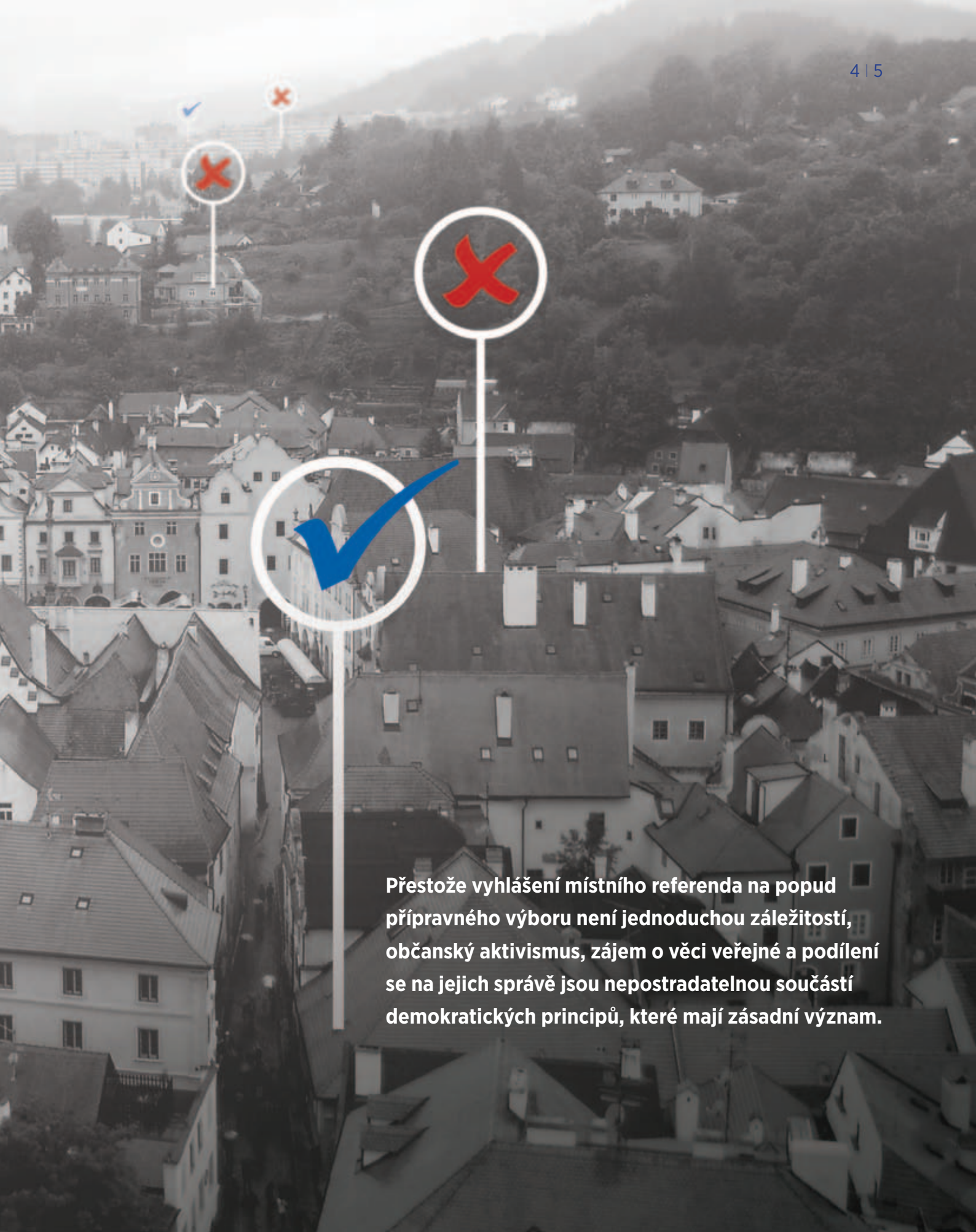
www.transparency.cz

OBSAH

Úvod do problematiky místního referenda	4
O publikaci	8
Jednotlivé fáze místního referenda	10
1 O čem lze konat místní referendum	15
2 Příprava vyhlášení místního referenda	21
3 Sběr podpisů občanů na podporu vyhlášení referenda	25
4 Jakým způsobem obecní úřad s návrhem nakládá?	31
5 Hlasování v místním referendu	37
6 Výsledky hlasování v místním referendu	43
7 Vynucení dodržování výsledku místního referenda	47
8 Soudní přezkum	53
Přílohy: Vzory podání	56
Zdroje a literatura	67
Užitečné odkazy a kontakty	68

ÚVOD DO PROBLEMATIKY MÍSTNÍHO REFERENDA

Přestože vyhlášení místního referenda na popud přípravného výboru není jednoduchou záležitostí, občanský aktivismus, zájem o věci veřejné a podílení se na jejich správě jsou nepostradatelnou součástí demokratických principů, které mají zásadní význam.

Účelem této publikace je poskytnout aktivním občanům a osobám v budoucnu formujícím přípravný výbor co nejjednodušší návod k uspořádání místního referenda a jeho pomocí dosáhnout žádoucího cíle, tedy závazání místní politické reprezentace k výkonu platného a závazného přijatého rozhodnutí.

Místní referendum by mělo primárně představovat platformu pro komunikaci mezi politickou reprezentací a občany, jejímž prostřednictvím je zjišťován jejich názor a vůle ve vztahu ke konkrétní věci, která se jich přímo dotýká. Odpovědná politická reprezentace by proto k místnímu referendu neměla a priori přistupovat negativně a jeho realizaci by neměla klást překážky. Bohužel realita ukazuje, že obecní samospráva často místní referendum bojkotuje, a navíc dokáže být při kladení překážek ve snaze zabránit jeho konání velmi kreativní.

Autoři právě proto velmi oceňují obce, které vyhláší referenda z rozhodnutí zastupitelstva, a aktivně tak přispívají k dialogu mezi zvolenými zástupci a občany. Ze zkušeností

Transparency International (dále jen „TI“) totiž vyplývá, že valná část sporů, které v důsledku skutečně „hýbou“ celou obcí, pramení právě z nedostatečné komunikace či neinformovanosti občanů. Stejně tak ale mohou informace chybět i členům zastupitelstev obcí. Ti často rozhodují právě s nedostatečným povědomím o skutečné vůli těch, které reprezentují – tedy občanů. Místní referendum nejen že může být vhodným nástrojem ke zjištění vůle občanů, ale zároveň může i sloužit jako prostředek obrany proti postupu obce, prosazuje-li jiné zájmy než zájmy občanů.

„Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu.“

Ústava České republiky, čl. 100 odst. 1

„Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.“

Listina základních práv a svobod, čl. 21 odst. 1

Fenomén „ukradených“ referend

Všeobecně může vyhlášení místního referenda zastupitelstvem vypovídat o ochotě volených představitelů konzultovat závažné obecní otázky s občany. Neplatí to ale vždy – z analýzy TI (www.transparency.cz/analyza-mistnich-referend-2014) vyplynulo, že v roce 2014 došlo minimálně ve třech obcích k vyhlášení referenda zastupitelstvem až poté, kdy se o dané otázce pokusil referendum iniciovat přípravný výbor „zdola“. Důvodem pro takové jednání mohla být snaha zastupitelstva o určité zmatení hlasujících v referendu tím, že položenou otázku mírně pozměnilo nebo vložilo mezi další otázky tak, aby původní otázka nepůsobila dostatečně významně. Zároveň došlo k vyhlášení místního referenda v jiném termínu, než navrhoval přípravný výbor. Zastupitelstvo, které se původně vyhlášení referenda bránilo, tak pravděpodobně usilovalo o dosažení nižší účasti než v původně navrženém termínu. Jinými slovy zastupitelstvo sice referendum formálně vyhlásilo, ale v termínu, o kterém se oprávněně domnívalo, že nevzbudí zájem voličů, a tudíž hlasování nesplní podmínky platnosti a závaznosti.

Jako příklad lze uvést městskou část Praha 10. Přípravný výbor se zde pokoušel iniciovat vyhlášení místního referenda o výstavbě nové budovy úřadu městské části. Po různých obstrukcích ze strany některých volených zástupců městské části se zastupitelstvo rozhodlo vyhlásit referendum o navržených otázkách samo. Otázky však byly mírně pozměněny a „utopeny“ mezi dalšími – na území Prahy 10 se totiž v roce 2014 odehrála hned tři referenda, ve kterých bylo položeno celkem 14 otázek. Zda městská část záměrně zamlžila smysl původních referendových otázek, aby vyvolala nezájem o hlasování v místním referendu, nebo zda se jednalo pouze o populistický krok před volbami do zastupitelstva městské části, není jasné. Jistou náповедou však může být postup městské části, která referendum o investici do výstavby nové budovy úřadu (ta měla být podle některých informací až ve výši 800 milionů Kč) vyhlásila současně s termínem druhého kola doplňovacích voleb do Senátu Parlamentu České republiky. Senátní volby pravidelně nevzbuzují přílišný zájem ze strany voličů, navíc v případě jejich druhého kola. Pokud bylo skutečným zájmem městské části otázku, která hýbala aktivní občanskou společností celé Prahy 10, dostatečně konzultovat s občany, měla místní referendum uspořádat ve stejném termínu jako volby do zastupitelstva.

Z pozice přípravného výboru je velmi obtížné se výše uvedeným praktikám účinně bránit. Ať už je místní referendum vyhlášeno z rozhodnutí zastupitelstva či na základě návrhu přípravného výboru, záleží vždy na konkrétním postupu a krocích zastupitelstva, a to zejména v souvislosti s rozhodnutím o termínu referenda nebo formulací otázky. Lze konstatovat, že zastupitelstvu nic nebrání vyhlásit referendum o stejné či podobné otázce, jakou navrhl přípravný výbor – povinnosti rozhodnout o návrhu přípravného výboru to však zastupitelstvo nezbavuje.

Pokud se zastupitelstvo k návrhu přípravného výboru nevyjádří, přípravný výbor může ještě před vyhlášením referenda využít soudní ochrany (viz kapitola 8, strana 52).

Postihnout všechny situace, které mohou nastat, a nalézt jejich řešení bohužel přesahuje možnosti této příručky. Bylo by nicméně velice zajímavé sledovat, jak by se k nim soudy v rámci „referendového soudnictví“ postavily.

O PUBLIKACI

Publikace vznikala na podzim roku 2015, odráží tedy právní stav platný pro toto období. Autoři publikace upozorňují, že ačkoli v současné době není očekáván významný vývoj na poli zákona o místním referendu, není vyloučeno, že příručka v souvislosti s možným legislativním vývojem ztratí na své aktuálnosti. Rozhodnou-li se však aktivní občané zformovat přípravný výbor a místní referendum uspořádat, detailnímu studiu zákona se nevyhnou, a to ani v případě, že využijí pomoci této příručky.

TI se problematikou místních referend zabývá dlouhodobě. Tato příručka tak navazuje na dříve vydanou publikaci TI Místní referendum: (poslední výspa přímé demokracie): právem proti korupci¹. Souběžně s příručkou také TI zpracovala podrobnou analýzu místních referend, která proběhla v roce 2014². Ta kromě statistických dat o referendech konaných v letech 2006–2014 komentuje současnou právní úpravu a přináší přehled relevantní judikatury. Podrobné informace je tedy možné čerpat i z těchto zdrojů.

Publikace přináší v úvodní části vzhled do problematiky místních referend, a především z pohledu budoucích členů přípravných výborů čtenáře seznamuje s jednotlivými fázemi přípravy a následnou realizací. Jak již bylo zmíněno, obecní samosprávy nevnímají vždy místní referendum pozitivně a v mnoha případech se snaže vyhlásit místní referendum spíše brání. Tyto obstrukce mají často velmi důmyslnou a tvořivou podobu. I proto se publikace věnuje soudnímu přezkumu jako jediné formě obrany přípravného výboru, který vůči obecnímu zastupitelstvu nemá rovnocenné postavení. Abychom budoucím členům přípravných výborů snahu o vyhlášení místního referenda ještě více usnadnili, publikace ve svém závěru přináší vzory jednotlivých podání.

V publikaci zaznávají mimo jiné i postřehy a dojmy těch, kteří s pořádáním místního referenda již zkušenost mají a spolu s autory této příručky chtějí iniciátory budoucích referend podpořit a inspirovat. V některých případech jsou jejich odpovědi mírně upraveny tak, aby nezmiňovaly konkrétní společnosti, jména osob či obcí.

Použitá terminologie a zkratky

Obce, městské části, kraje a hlavní město Praha jsou územními samosprávnými celky, jejichž prostřednictvím je občanům umožněno podílet se na řízení veřejných záležitostí, a realizovat tak principy občanské společnosti. V publikaci je proto pro všechny uvedené územní samosprávné celky užíván pojem „obec“ a „zastupitelstvo obce“, neboť právní úprava ostatních územně samosprávných celků je obdobná a pracuje na stejném principu.

- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (v publikaci označován také jako ZMR)
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (v publikaci označován také jako zákon o obcích nebo obecní zřízení)
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů (v publikaci označován také jako zákon o hlavním městě Praze nebo ZHMP)
- Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (v publikaci označován také jako SŘS)

1/ Jansa, P., Pavlišová, R. Místní referendum: (poslední výspa přímé demokracie): právem proti korupci. Praha: Transparency International – Česká republika, 2010. 25 s. ISBN 978-80-87123-14-0.

2/ Jareš A., Judová, A. Analýza místních referend 2014. Praha: Transparency International - Česká republika, 2016. Dostupné z: www.transparency.cz/analiza-mistnich-referend-2014/.

JEDNOTLIVÉ FÁZE MÍSTNÍHO REFERENDA

Cílovou skupinou této publikace jsou především aktivní občané, kterým nejsou záležitosti týkající se obce lhostejné, a zejména těm chceme postup potřebný pro vyhlášení místního referenda přiblížit. I proto se publikace vyhlášením místního referenda „shora“ (tedy z rozhodnutí zastupitelstva obce) zabývá pouze okrajově – zaměřuje se především na činnost přípravného výboru při organizaci místního referenda.

Pokud obcí hýbe určité téma, o němž by mělo být v referendu hlasováno, a zastupitelstvo obce se nerozhodne referendum vyhlásit, postup občanů se v ideálním případě rozpadá do následujících fází:

1. V obci vyvstane otázka týkající se místní samosprávy. Volení zástupci by měli problém řešit standardní politickou metodou – komunikací s občany.
2. Problém či otázka jsou pro občany obce zásadní a rozporuplné – lze předpokládat, že hlasování vzbudí dostatečný zájem občanů, a tedy v případě vyhlášení referenda i dostatečnou účast.
3. Vznikne přípravný výbor, který příslušnou otázku zformuluje a posoudí, zda o ní lze v místním referendu podle zákona hlasovat. Poté připraví návrh na konání referenda a zjišťuje podporu mezi občany, občanskými spolky a v širokém spektru dalších skupin. Občané jsou informováni prostřednictvím informační kampaně (přizpůsobené velikosti obce) a probíhá podpisová akce na podporu referenda.
4. Přípravný výbor předloží návrh spolu s podpisovými archy obecnímu úřadu, který jej přezkoumá. V případě nedostatečného počtu hlasů probíhá sbírání dalších podpisů.
5. Pokud shledá obecní úřad návrh jako bezvadný, předloží jej zastupitelstvu obce, které rozhodne o vyhlášení místního referenda.
6. Probíhá informační kampaň o konání referenda, s cílem zajistit co největší podporu a účast občanů.
7. Občané hlasují v referendu.
8. Orgány obce konají v souladu s výsledkem referenda.
9. Následuje občanská kontrola rozhodování orgánů obce.

1

2

3

4

5

6

7

8

O ČEM LZE KONAT MÍSTNÍ REFERENDUM

PŘÍPRAVA VYHLÁŠENÍ MÍSTNÍHO REFERENDA

SBĚR PODPISŮ OBČANŮ NA PODPORU VYHLÁŠENÍ REFERENDA

JAKÝM ZPŮSOBEM OBECNÍ ÚŘAD S NÁVRHEM NAKLÁDÁ?

HLASOVÁNÍ V MÍSTNÍM REFERENDU

VÝSLEDKY HLASOVÁNÍ

VYNUCENÍ DODRŽOVÁNÍ VÝSLEDKŮ REFERENDA

SOUDNÍ PŘEZKUM

1

O ČEM LZE KONAT MÍSTNÍ REFERENDUM

**Otázky spadající do
samostatné působnosti obce**

Nepřípustné otázky

Problematické okruhy otázek

Zkušenosti občanů

V obci se objeví otázka nebo problém, který se může dotýkat většiny obyvatel, nebo jsou s ním spojeny výrazně odlišné názory. Protože hrozí nebezpečí, že standardní zastupitelské rozhodování nebude považováno za legitimní, je vhodné ověřit si závažnost otázky a vůli většiny v místním referendu.

Nejprve je třeba vyloučit, zdali daná problematika nespadá do přenesené působnosti obce – tedy zda není záležitostí státní správy. V takovém případě o daném problému místní referendum konat nelze.

Otázka, o níž místní referendum konat lze, musí spadat do tzv. **samostatné působnosti obce**. Do samostatné působnosti náleží veškerá oprávnění zastupitelstva obce (viz § 84 a 85 zákona o obcích) a většina kompetencí rady obce (viz § 102 zákona o obcích), konkrétně tedy spravování majetku obce, sestavování a čerpání rozpočtu, rozhodování o spolupráci s jinou obcí či obcemi (typicky vstup či výstup ze svazku obcí), zřizování či rušení příspěvkových organizací, veřejný pořádek v obci (hazard) atp. U komplexnějších otázek lze doporučit, aby v referendové otázce sousloví „v samostatné působnosti“ přímo zaznělo – organizátoři se tak vyhnou možnému zpochybnění navržené otázky.

Pokud problematika skutečně do samostatné působnosti obce spadá, není ještě vyhráno. Je totiž nutné posoudit, zda nespadá do **některé z oblastí, o které místní referendum konat nelze, přestože se o samostatnou působnost obce jedná**. Tato omezení stanoví přímo ZMR v § 7, a to tak, že nelze konat místní referendum:

1. o místních poplatcích a o rozpočtu obce;
2. o zřízení nebo zrušení orgánů obce nebo statutárního města a o jejich vnitřním uspořádání;
3. o volbě a odvolání starosty nebo primátora, místostarosty nebo náměstka primátora, členů rady obce a dalších členů zastupitelstva obce, jakož i volených nebo jmenovaných členů dalších orgánů obce a statutárního města;
4. jestliže by otázka položená v místním referendu byla v rozporu s právními předpisy nebo jestliže by rozhodnutí v místním referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy;
5. v případech, kdy se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení;
6. o uzavření veřejnoprávních smluv k výkonu přenesené působnosti;
7. o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky obce;
8. jestliže od platného rozhodnutí v místním referendu do podání návrhu na konání místního referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.

I když z praxe vyplývá, že většina výše uvedených omezení je srozumitelná, existují případy, kterým je potřeba věnovat se detailněji. Například ZMR nedovoluje pokládat **otázky, které jsou v rozporu s právními předpisy, či takové otázky, kdy by rozhodnutí přijaté v místním referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy** [§ 7 písm. d) ZMR]. Toto omezení se nevztahuje pouze na doslovnou literu zákona, ale i na jeho smysl a účel. Nelze proto například konat místní referendum o místním referendu.

ZMR také nepřipouští **otázky, o nichž se rozhoduje ve zvláštním řízení** [§ 7 písm. e) ZMR]. Jde o řízení vedená v samostatné působnosti obce, například na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Ani tento druh řízení však obvykle potíže při organizaci místních referend nezpůsobuje. Obdobně jsou nepřipustné otázky např. vztahující se k přestupkovému řízení.

Problematickou oblastí naopak bývá územní plánování prováděné na základě zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Obecně lze konstatovat, že o územním plánu místní referendum konat lze, neboť jej zastupitelstvo obce schvaluje svým rozhodnutím, které činí v samostatné působnosti. Znamená to, že **pokud je územní plán ve stádiu návrhu, nebrání jeho konání ani § 7 písm. e) ZMR**.³ Příkladem nepřipustné otázky v místním referendu by byla otázka obsahově totožná s námitkami podanými proti návrhu územního plánu, o kterých již rozhodl příslušný správní orgán před podáním návrhu na konání referenda. Za takové situace by se referendum konat nemohlo, protože se o otázce navržené přípravným výborem rozhoduje ve zvláštním řízení.⁴

Dále **ZMR zakazuje konat místní referendum o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky obce** [§ 7 písm. g) ZMR]. Toto ustanovení přinášelo potíže především v průběhu roku 2014, kdy se konalo množství místních referend, ve kterých se často **hlasovalo o regulaci provozování loterií a jiných podobných her či o veřejném pořádku v obci**. Přestože jsou obě tyto kategorie regulovatelné pouze prostřednictvím obecně závazné vyhlášky, neznamená to, že o nich místní referendum nelze za žádných okolností konat. Za nepřipustnou by bylo nutné považovat pouze takovou formulaci otázky, která by obsahovala konkrétní paragrafové znění případné obecně závazné vyhlášky. Je-li však zastupitelstvu pouze stanoven pokyn k vydání zákazu, aniž by bylo vymezeno, jakou formou jej má učinit, nebrání hlasování v místním referendu ani § 7 písm. g) ZMR.

Příkladem otázky, která je v rozporu s právními předpisy, by mohla být následující otázka: **Souhlasíte s tím, aby jakékoli případné rozhodnutí orgánu obce Dlouhý Nos vztahující se k prodeji nemovitosti bývalé polikliniky podléhalo předchozímu schválení v místním referendu?** Zastupitelstvo by totiž mělo povinnost vyhlásit místní referendum, aniž by tomu předcházela procedura předvídaná v ZMR, tedy rozhodnutí zastupitelstva, resp. vyhlášení referenda na základě návrhu přípravného výboru.

Nepřipustná otázka podle § 7 písm. e) ZMR by zněla například následovně: **Souhlasíte s tím, aby obec Dlouhý Nos za každý přestupek proti veřejnému pořádku udělila pokutu ve výši 3 000 Kč?**

3/ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. března 2007, sp. zn. I. ÚS 101/05.

4/ Krajský soud v Praze, sp. zn. 50 A 1/2013 – 115 ze dne 30. 1. 2013.

**JAKÁ BYLA VAŠE MOTIVACE K USPOŘÁDÁNÍ
REFERENDA, CO JSTE ZVAŽOVALI A CO VÁS
PŘIMĚLO K JEDNÁNÍ? PROČ JSTE SE PROB-
LÉM ROZHODLI ŘEŠIT PRÁVĚ USPOŘÁDÁNÍM
REFERENDA?**

„Referendum bylo jediným možným řešením, jak zabránit rozšíření provozu společnosti XY, když všechny úřady byly slepé a hluché, a to zabráněním schválení změny územního plánu, která by výstavbu povolila.“

„Referenda jsme uspořádali dvě – první za nepředraženou radnici, druhé za městskou část bez heren.

Motivace u referenda za nepředraženou radnici se odvíjela od toho, že rada městské části plánovala koupit budovu pro novou radnici za cenu převyšující 1 mld. korun bez projednání s veřejností nebo bez přihlídnutí k připomínkám opozice. Považovali jsme plány tehdejší rady za velmi nevhodné, zakládající velký prostor pro korupci a také za jdoucí výrazně proti vůli obyvatelstva. Přes snahu v rámci zastupitelstva městské části se nedařilo vůli starosty a rady nijak ovlivnit, referendum bylo poslední možností jak nevýhodné koupi zabránit.

U referenda za zrušení heren bylo motivací zbavit městskou část heren provozujících hazardní hry (zejména výherní automaty) a očistit ji od negativních jevů spojených s provozem heren. Impulsem byla opět neúspěšná snaha řešit situaci v rámci zastupitelstva městské části.“

„Motivací byl jasný a sdílený názor na rozvoj obce (věc se týkala především územního plánu). Předcházela dlouhodobá komunikace se zastupiteli na osobní úrovni, její závěry byly však stále odsouvány a neměly jasné obrysy. V dané chvíli již bylo referendum jedinou možností, jak do věci zasáhnout. Ostatní možnosti (osobní debaty, věcně shodné připomínky k územnímu plánu, podněty apod.) již byly vyčerpány. Zdálo se, že náš názor má značnou podporu mezi lidmi z obce.“

2

PŘÍPRAVA VYHLÁŠENÍ MÍSTNÍHO REFERENDA

**Vyhlášení místního referenda
zastupitelstvem obce**

**Vyhlášení místního referenda
na základě občanské
iniciativy**

**Jak vhodně formulovat
referendovou otázku**

**Co musí obsahovat návrh
přípravného výboru**

K vyhlášení místního referenda dochází podle ZMR dvěma způsoby: buď o něm obecní zastupitelstvo rozhodne samostatně, nebo na základě návrhu přípravného výboru.

Jakým způsobem vyhláší zastupitelstvo referendum ze svého vlastního rozhodnutí?

V roce 2014 bylo z rozhodnutí zastupitelstva vyhlášeno 26 místních referend. Důvodem byla obvykle snaha ověřit či potvrdit silný mandát pro určité rozhodnutí. Jak ale zjistíme dále, někdy k vyhlášení referenda vedou zastupitelstvo i méně legitimní důvody.

Z údajů získaných TI od obcí, ve kterých se v roce 2014 konalo místní referendum, bylo zjištěno, že průměrné náklady spojené s konáním místního referenda byly ve výši 320 735,25 Kč. Referendum s nejvyššími náklady bylo uspořádáno na území městské části Prahy 10, kde se náklady vyšplhaly až k částce 1 776 478 Kč. Nutno dodat, že na území této městské části se v roce 2014 konala celkem tři referenda s náklady 1 776 478 Kč, 1 466 767 Kč a 1 426 540 Kč, což dohromady činí 4 669 785 Kč.

O vyhlášení referenda rozhoduje zastupitelstvo **prostou většinou hlasů všech členů** (nikoliv pouze přítomných). K vyhlášení referenda je tedy třeba, aby s ním v případě 20členného zastupitelstva projevil souhlas alespoň 11 členů, a to i v případě, že příslušnému zasedání je přítomno právě pouze těchto 11 členů.

Poté obec vyvěsí usnesení zastupitelstva o vyhlášení referenda na úřední desce obecního úřadu po dobu 15 dnů, v případě statutárního města na úřední desce magistrátu a na úředních deskách úřadů všech městských částí nebo městských obvodů po dobu taktéž 15 dnů.

V usnesení o vyhlášení místního referenda zastupitelstvo uvede:

1. na jakém území se bude referendum konat;
2. znění navržené otázky (popřípadě otázek);
3. odůvodnění návrhu;
4. odhad nákladů spojených s provedením místního referenda a realizací přijatého rozhodnutí a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce.

Náklady na provedení místního referenda mohou být zejména mzdové a materiálové – náklady na kancelářské potřeby, obálky, hlasovací lístky, poštovné apod.

Vyhlášení místního referenda na základě občanské iniciativy

Na základě návrhu přípravného výboru bylo v roce 2014 vyhlášeno 21 referend z celkového počtu 47.

Místní referendum je také možné vyhlásit „zdola“, a to na základě návrhu **přípravného výboru** složeného z osob oprávněných hlasovat na území obce. Tato varianta představuje významnou možnost občanů obce zapojit se do rozhodování o záležitostech patřících do oblasti samostatné působnosti obce.

Přípravný výbor, který tvoří nejméně tři občané oprávnění hlasovat v místním referendu, má následující pravomoce: navrhuje uspořádání místního referenda, deleguje členy do komisí pro hlasování, podává soudu návrh na určení, že místní referendum má být vyhlášeno nebo že návrh přípravného výboru nemá vady, podává návrh na neplatnost hlasování a návrh na vyslovení neplatnosti přijatého rozhodnutí.

Jakým způsobem je vhodné položit otázku?

Otázka musí být položena tak, aby na ni bylo možné odpověď **ANO**, nebo **NE**. Měla by být jednoznačná, srozumitelná a měla by odrážet kompromis mezi neformálností a právním perfekcionismem. Příliš dlouhou otázku lze rozdělit do několika samostatných jednoznačných otázek. Cílem je vyhnout se užití nejednoznačného pojmu, který se v dlouhé a složité otázce může vyskytnout velmi jednoduše.

Znění otázky

Příklady vhodných otázek:

1. Souhlasíte s tím, aby obec Dlouhý Nos učinila všechny kroky v samostatné působnosti tak, aby v lokalitě Z12 (průmyslový areál) došlo ke zvýšení platných limitních parametrů (výška zástavby, hluk, emise)?
2. Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo obce Dlouhý Nos učinilo všechny kroky v samostatné působnosti tak, aby byla umožněna výstavba rekreační plochy – golfového hřiště?
3. Souhlasíte s tím, aby obec Dlouhý Nos učinila veškeré kroky v samostatné působnosti k zákazu provozování loterií a sázkových her uvedených v § 2 písm. e), g), i), j), l), m) a n) a § 50 odst. 3 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, zejména tedy výherních hracích přístrojů a interaktivních videoloterijních terminálů, lokálních i centrálních loterijních systémů a jiných podobných přístrojů, na celém svém území?

Je-li vyjasněno to nejdůležitější, tedy předmět hlasování neboli otázka referenda, je možné přistoupit k přípravě návrhu referenda.

Vzor návrhu na konání místního referenda je uveden jako příloha č. 2.

Návrh přípravného výboru musí při předložení obci obsahovat:

1. označení území, na němž se konání místního referenda navrhuje;
2. znění navržené otázky (popřípadě otázek);
3. odůvodnění návrhu;
4. odhad nákladů spojených s provedením referenda a realizací přijatého rozhodnutí a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce, popřípadě statutárního města;
5. jméno zmocněnce přípravného výboru;
6. jména a příjmení členů přípravného výboru, datum jejich narození, adresu trvalého pobytu a jejich vlastnoruční podpisy.

3

SBĚR PODPISŮ OBČANŮ NA PODPORU VYHLÁŠENÍ REFERENDA

**Požadovaný počet osob
pro vypsání referenda**

**Co musí obsahovat
podpisové archy**

Osoby oprávněné k hlasování

Zkušenosti občanů

Sběr podpisů občanů na podporu vyhlášení referenda

Sběr podpisů občanů je prvním testem toho, nakolik je problém, ke kterému se mají občané v referendu vyjádřit, skutečně vnímán jako závažný.

Návrh přípravného výboru musí být podpořen určitým **procentem oprávněných osob** určeným podle velikosti obce.

Požadovaný počet osob pro vypsání referenda je stanoven následujícím způsobem:

- obec do 3 000 obyvatel: 30 % oprávněných osob;
- do 20 000 obyvatel: 20 % oprávněných osob;
- do 200 000 obyvatel: 10 % oprávněných osob;
- nad 200 000 obyvatel: 6 % oprávněných osob.

Přílohou návrhu musí být **podpisová listina** s očíslovanými podpisovými archy, na které oprávněná osoba uvede své jméno, příjmení, datum narození, adresu a připojí vlastnoruční podpis. Podpisové archy musí obsahovat:

1. označení území, na němž se má referendum konat;
2. znění navržené otázky (popřípadě otázek);
3. jména a příjmení členů přípravného výboru a jejich adresy;
4. upozornění pro oprávněné osoby podporující konání referenda tohoto znění: „Ten, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání místního referenda nebo kdo podepíše podpisovou listinu, ač není oprávněnou osobou podle zákona o místním referendu, nebo kdo v podpisové listině uvede nepravdivé údaje, dopouští se přestupku, za který mu může být uložena pokuta do výše 3 000 Kč.“

Důrazně doporučujeme, aby byli občané před podepisováním podpisových archů skutečně poučeni o tom, že **návrh nelze podepsat vícekrát**. Obce, které se vyhlášení místního referenda brání, totiž často využívají možnosti udělit pokutu v případě, že je návrh podepsán jedním občanem vícekrát. Například městská část Praha 10 udělila v roce 2014 v souvislosti s návrhem na vyhlášení místního referenda 201 pokut. Zarážející není pouze množství pokut, když městská část nemá povinnost pokutu udělit, ale i skutečnost, že byly uděleny i přesto, že k vyhlášení referenda na základě návrhu nakonec nedošlo.

Městská část Praha 10 udělila v roce 2014 v souvislosti s návrhem na vyhlášení místního referenda 201 pokut.

Aby bylo možné se podobným problémům vyhnout a zabránit šikaně občanů, kteří referendum podporují, je nutné vědět, kdo je oprávněná osoba, která může vyhlášení referenda podpořit a v referendu hlasovat.

Kdo je oprávněn v místním referendu hlasovat?

Oprávněnou osobou, která má právo hlasovat v místním referendu, je občan obce za předpokladu, že jde o státního občana České republiky, který alespoň druhý den konání místního referenda dosáhl věku nejméně 18 let a je v den konání místního referenda přihlášen k trvalému pobytu v obci. Oprávněnou osobou je též státní občan státu Evropské unie, který alespoň druhý den konání místního referenda dosáhl věku nejméně 18 let a je v den konání místního referenda přihlášen k trvalému pobytu v obci.

Když je shromážděn dostatečný počet podpisů ve prospěch vypsání referenda a přípravný výbor má k dispozici hotový návrh, předloží jej spolu s podpisovou listinou obecnímu úřadu. Ten má na jeho posouzení 15 dnů ode dne podání.

Vzor podpisového archu k návrhu na vyhlášení místního referenda je uveden jako příloha č. 1.

**JAK JSTE SESTAVOVALI PŘÍPRAVNÝ VÝBOR?
KDE JSTE SHÁNĚLI SPOLUPRACOVNÍKY
A PODPORU?**

„Za účelem vyvolání referenda se spojilo kolem dvaceti subjektů, od ekologických organizací přes politické strany a hnutí až po neziskovky. Nejen z nich se posléze rekrutoval velký tým sběračů podpisů. Také jsme významně uspěli v médiích, referendum se nakonec stalo zdejší událostí roku, i když nebylo úspěšné (účast 25 % při tehdejší kvoratu pro platnost 50 %).“

„V případě prvního referenda jsem nebyl členem přípravného výboru, který se skládal z radniční opozice, z aktivních občanů a ze zástupců občanských sdružení působících na městské části.“

Ve druhém referendu byl přípravný výbor tvořen pouze členy strany a jedním novinářem, který se pak rovněž stal členem strany.

Spolupracovníky a podporu jsme sháněli jak mezi opozicí, tak mezi aktivními občany, příbuznými, případně od občanských sdružení (např. Občané proti hazardu). Okolí na naše snahy reagovalo v obou případech velmi pozitivně, sběr podpisů probíhal v obou případech bezproblémově.“

„Díky Občanům proti hazardu jsme potkali aktivní skupinky, kterým vadily herny. Výbor jsme sestavili z lidí, kteří byli ochotni aktivně pracovat. V pěti jsme si rozdělili hlavní role (koordinace petičních stánků, web, tiskové zprávy). Další spolupracovníci pocházeli z komunity kolem fary a místní buňky strany. Od Nadace Via jsme získali grant ve výši 13 000 Kč.“

„Okolí nám fandilo, ale blízcí špatně nesli obrovskou časovou investici. (...). Lidé na ulici byli z naší iniciativy nadšeni.“

„Sbírání podpisů na podpisové archy jsme zvládli ve dvou lidech. Pomohlo i to, že v regionální televizi proběhla informace o neveřejné debatě formou kulatého stolu, kterého se účastnili zástupci nevládních organizací, hazardu, terénní sociální služby a zastupitelé. Občané nám svými podpisy vyjádřili podporu.“

„Na veřejné výlepové plochy ve městě jsme lepili letáky s informacemi o hazardu. Místní obyvatelé nás podporovali.“

„Neznal jsem tu mnoho lidí a referendum jsme odtáhli prakticky ve dvou lidech, s drobnou pomocí dalších tří. Z okruhu nejbližších vzešel přípravný výbor. Spolupracovníky jsme nebyli schopni získat. Vrcholem spolupráce byl pro většinu lidí jeden arch, za nějž jsme byli vděční, ale představoval jen kapku v moři. 90 % podpisů jsme přes četnou komunikaci s „týmem“ nasbírali ve dvou lidech. Byla to chyba, ze které jsem se poučil do dalších akcí, a dnes se velmi soustředím, abych získal v regionu jakési aktivistické zázemí a nedělal napříště všechno sám.“

4

JAKÝM ZPŮSOBEM OBECNÍ ÚŘAD S NÁVRHEM NAKLÁDÁ?

**Posuzování návrhu
přípravného výboru
zastupitelstvem**

**Vhodné termíny podání
návrhu zastupitelstvu**

**Postup zastupitelstva při
rozhodování o konání
referenda**

Zkušenosti občanů

Jakým způsobem obecní úřad s návrhem nakládá?

Po předložení návrhu přípravného výboru přichází kritický moment pro samotné konání referenda. Obec po obdržení návrhu přezkoumává mimo jiné podpisové listiny. V případě, že některé z údajů uvedených na podpisových listinách shledá jako vadné, nezapočítá je do celkového počtu oprávněných osob, jejichž podpora je pro závaznost návrhu na vyhlášení místního referenda pro zastupitelstvo obce nutná. Z důvodu opatrnosti se proto vždy doporučuje **při sběru podpisů oprávněných osob nashromáždit podpisů více**, než kolik je stanoveno zákonem.

Při posuzování návrhu přípravného výboru může dojít k následujícím situacím:

1. obecní úřad v něm neshledá žádné nedostatky, neprodleně po uplynutí povinné lhůty písemně vyrozumí zmocněnce;
2. návrh neobsahuje předepsané náležitosti nebo obsahuje nesprávné nebo neúplné údaje – obecní úřad vyzve zmocněnce, aby nedostatky ve lhůtě, která nesmí být kratší než 7 dnů, odstranil;
3. obecní úřad do 30 dnů nevyrozuměl zmocněnce o tom, že návrh nemá nedostatky nebo ho nevyzval k jejich odstranění – návrh přípravného výboru je v takovém případě považován za bezvadný;
4. obecní úřad sice vrátil (ve smyslu 2. bodu tohoto výčtu) návrh zmocněnci, ale nevymezil nedostatky a nestanovil lhůtu k jejich odstranění⁵ – i v tomto případě je návrh považován za bezvadný.

Bezvadný návrh přípravného výboru předloží rada obce (resp. starosta v obcích, ve kterých se rada nevolí) k projednání zastupitelstvu na jeho nejbližším zasedání. Přípravný výbor by měl zvažovat, **kdy obecnímu úřadu návrh na vyhlášení místního referenda předloží**, jelikož zasedání zastupitelstva obce se konají podle zákona o obcích nejméně jedenkrát za tři měsíce. Zároveň ZMR umožňuje, aby se místní referendum konalo až do 90 dnů od jeho vyhlášení, pokud není v návrhu přípravného výboru uvedeno datum pozdější. Přípravný výbor by měl důkladně zvážit termín předložení návrhu tak, aby se zbytečně neprodložovala doba mezi jeho předložením obecnímu úřadu a následným projednáním na zasedání zastupitelstva obce, případně aby se návrh stihl zastupitelstvu předložit ještě před navrhovaným termínem referenda.

K termínu vyhlášení místního referenda je ještě nutné dodat, že zastupitelstvo obce není navrhovaným termínem přípravného výboru nijak vázáno. K odchýlení od navrhovaného termínu by však mělo docházet pouze v odůvodněných případech a ze závažných a racionálních důvodů. Pokud by se zastupitelstvo bez bližšího zdůvodnění od návrhu přípravného výboru odchýlilo, je možné domáhat se soudní ochrany.⁶

5/ Rozhodnutí Krajského soudu v Praze čj. 44 Ca 44/2009-33 ze dne 22. 6. 2009.

6/ Srov. usnesení KS v Ústí nad Labem z 11. 9. 2014, č. j. 40 A 8/2014-45, usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2010, č. j. 44 A 62/2010-19 (2158/2010 Sb. NSS) a usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. 8. 2014, č. j. 40 A 6/2014-33.

Na zasedání zastupitelstva obce, na kterém se má vyhlášení místního referenda projednávat, se postupuje dvěma, resp. třemi způsoby:

1. zastupitelstvo rozhodne o vyhlášení místního referenda, jestliže lze o navržené otázce místní referendum konat, a zároveň stanoví den jeho konání;
2. zastupitelstvo rozhodne o tom, že místní referendum nevyhlásí, jestliže o navržené otázce nelze místní referendum konat (k přípustnosti otázek položených v místním referendu viz kapitola 1, strana 16);
3. zastupitelstvo o předložené otázce může rozhodnout samo bez vyhlášení místního referenda, musí o tom ale neprodleně písemně vyrozumět zmocněnce přípravného výboru. Toto rozhodnutí nelze vykonat dříve než po uplynutí 7denní lhůty ode dne doručení vyrozumění zmocněnci. Prohlásí-li zmocněnec v této lhůtě, že na konání místního referenda trvá, zastupitelstvo obce na svém nejbližším zasedání referendum vyhlásí. Původní rozhodnutí zastupitelstva obce o navržené otázce pak pozbývá dnem vyhlášení místního referenda platnosti. Toto ustanovení bohužel dává zastupitelstvu obce prostor pro obstrukční jednání. Jedná se o další důvod, proč by přípravný výbor měl obci předložit návrh s dostatečným časovým předstihem před zamýšleným termínem konání hlasování.

Mohou orgány obce o předložené otázce rozhodnout v době od vyhlášení referenda do doby jeho konání?

Nikoliv, ode dne vyhlášení místního referenda do dne vyhlášení jeho výsledků nepřísluší orgánům obce rozhodovat o věci, která je předmětem otázky ve vyhlášeném referendu. Pokud by tak některý z orgánů učinil, bylo by takové rozhodnutí v rozporu se zákonem.

RADILI JSTE SE S NĚKÝM O VHODNÉM POSTUPU PŘI VYHLAŠOVÁNÍ REFERENDA, S KÝM?

„V první fázi jsem se radil s Občany proti hazardu, později se zástupci dalších měst, s místními politiky a v podstatě s kýmkoliv, kdo mi nějakou radu mohl dát. Včetně Transparency International, právníků z Frank Bold, přátel a politiků z jiných měst. Pomohlo mi to výrazně, minimálně z poloviny i vědomím, že v těch výhrůžkách a ústrcích nejsem sám.“

„V právních záležitostech a ohledně organizace sběru podpisů jsme se radili s organizátory již konaných referend. Bez jejich know-how bychom to nezvládli.“

„V případě prvního referenda jsme se radili mimo jiné s právníky, jelikož vyhlášení referenda předcházelo několik soudních rozhodnutí. Pomohlo nám zásadně sepsání úspěšné kasační stížnosti k Nejvyššímu správnímu soudu, který referendum nakonec vyhlásil.

V případě druhého referenda jsme se opět radili s Občany proti hazardu a s odborníky. V obou případech pomoc spočívala v právních radách ohledně kvalitního zpracování referendových otázek a postupů, dále v praktických radách k vedení kampaně a v neposlední řadě nám pomohli experti s odborným vysvětlením institutu referenda.“

CO VÁS PŘEKVAPILO NA POSTUPU DALŠÍCH AKTÉRŮ, ÚŘADŮ, OBCE?

„Překvapila nás nevole radnice a její snaha i přes dostatečné množství podpisů za každou cenu referendu zabránit. Překvapily nás judikáty pražských soudů, které tehdejší radnici dávaly zapravdu (radnice namítala nejednoznačnost otázek), rovněž nás v obou případech překvapily kroky radnice, která při vyhlášení námi prosazovaných referend vypsala i vlastní otázky, pravděpodobně ve snaze zmást veřejnost.“

„Zastupitelé byli z logických důvodů zorganizováním referenda překvapeni a vnímali ho jako znehodnocení a znevážení své práce. Obec referendum rychle vypsala a nakonec se jej i zúčastnili zastupitelé.“

5

HLASOVÁNÍ V MÍSTNÍM REFERENDU

Organizace hlasování

**Jak se na průběhu hlasování
podílí přípravný výbor**

Zkušenosti občanů

Hlasování v místním referendu organizuje z převážné části obecní úřad, stejně tak obec hradí náklady na provedení referenda – úkony spojené s realizací místního referenda spadají svým charakterem do samostatné působnosti obce.

Kdy se místní referendum koná?

K hlasování v místním referendu dochází v jednom dni. ZMR však předvídá možnost jeho konání současně s volbami do zastupitelstev obcí, do zastupitelstev krajů, do některé z komor Parlamentu České republiky nebo do Evropského parlamentu. Stejně tak je možné spojit místní referendum i s přímou volbou prezidenta republiky. **V těchto případech se referendum koná ve stejnou dobu, která je stanovena pro konání voleb – hlasování v místním referendu může tedy proběhnout ve více dnech.**

Spojení místního referenda s volbami lze doporučit zejména z důvodu zajištění vyšší účasti voličů na hlasování, a tedy i zvýšení šance na platnost a závaznost místního referenda.

Jakým způsobem probíhá hlasování a jak se na něm podílí přípravný výbor?

Organice hlasování je v ZMR upravena poměrně rozsáhle. Vyplývá z něj, že z větší části ho organizuje obecní úřad (důvodem jsou zkušenosti s hlasováním v případě voleb). Náklady na provedení místního referenda, na vybavení hlasovacích místností, ale i na mzdové náklady členů komisí pro hlasování jsou hrazeny z rozpočtu obce, protože úkony spojené s provedením místního referenda jsou vykonávány v samostatné působnosti obce.

Pokud se referendum koná na základě návrhu přípravného výboru, výbor deleguje všechny členy komisí pro hlasování, a to s výjimkou jednoho člena, kterého deleguje starosta obce. Pokud přípravný výbor svého práva delegovat členy komisí nevyužije, deleguje je starosta.

Starosta musí nejpozději 15 dnů předem oznámit dobu a místo konání místního referenda, adresu hlasovací místnosti a otázku (popř. otázky), která bude v místním referendu položena. Pokud je na území obce zřízeno více hlasovacích okrsků, vymezí se v oznámení každý z nich a na jejich území se toto oznámení také vyvěsí.

Hlasování probíhá obdobně jako u voleb, hlasovací lístky jsou však oprávněným osobám k dispozici až přímo v hlasovací místnosti. Místní referendum se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva. To znamená, že oprávněné osoby jsou oprávněny hlasovat bez ohledu na svou rasu, barvu pleti, příslušnost k národu nebo národnosti, jazyk, pohlaví, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, sociální původ, majetek, rod či jiné postavení. Každá oprávněná osoba má pouze jeden hlas a každý hlas má stejnou váhu. Právo hlasovat v místním referendu je nepřevoditelné a nezastupitelné, hlasování tedy musí být provedeno voličem osobně. Hlasování je anonymní a hlasovací lístek nesmí být s oprávněnou osobou ztotožněn.

V roce 2014 se na území České republiky konaly troje volby – volby do zastupitelstev obcí, Senátu Parlamentu České republiky a Evropského parlamentu.

Průměrná účast ve volbách do zastupitelstev měst, městysů a obcí byla 44,6 %, do zastupitelstev městských částí a městských obvodů byla ještě nižší, a to 36,17 %. Volby do Senátu Parlamentu České republiky zaznamenaly v prvním kole účast 38,6 % a ve druhém 16,7 % oprávněných voličů. Volby do Evropského parlamentu se těšily historicky nejmenší účasti, kdy hlasovalo pouhých 18,2 % oprávněných voličů (oproti 28,2 % v roce 2009).

Průměrná účast oprávněných osob hlasujících v místních referendech v roce 2014 byla sice **42,2 %**, nicméně ze 47 místních referend jich bylo pouze 24 platných a závazných, což byl suverénně nejméně úspěšný výsledek v letech 2006–2014.

JAKÝ BYL PRO VÁS V PRŮBĚHU PŘÍPRAVY REFERENDA NEJPOZITIVNĚJŠÍ MOMENT A JAKÝ NAOPAK NEJHORŠÍ?

„Pro mě osobně je výsledkem referenda a celé kauzy kolem elektrárny a papírny to, že jsem se mohla seznámit s mnoha občany, které bych jinak neměla zřejmě příležitost poznat. Samozřejmě bylo velmi těžké obcházet jednotlivé domy a přesvědčovat lidi, aby něco podepsali. Roznášeli jsme letáky do schránek v obci, abychom lidem zprostředkovali potřebné informace. Nejhorší podle mého je, že lidé nechtou a nechťejí být informováni, a dokud se jich něco nedotýká zcela osobně, jsou nečinní.“

„Pozitivní a zároveň zajímavé byly zážitky ze setkání s lidmi na stánku. Krizový moment nastal ve chvíli, kdy městská část vyhlásila vlastní referendum. A nejhorší byl stres, zda se to podaří. Ten závazek, že nechcete lidi zklamat, když už jste se do toho pustili.“

„Nejpozitivnějším momentem u prvního referenda bylo pravděpodobně vyhlášení judikátu Nejvyššího správního soudu, který referendum proti vůli radnice, a rovněž v rozporu s judikáty pražských soudů, vyhlásil. Podobně pozitivním momentem bylo, když v referendu hlasoval dostatečný počet občanů tak, aby bylo závazné a platné.

V případě referenda za městskou část bez heren byl velmi ambivalentní moment, když se rada městské části rozhodla referendum vyhlásit sama, dříve než jsme měli sesbírané podpisy – a v jiném termínu, než jaký navrhoval přípravný výbor. Věděli jsme, že referendum se konat bude, nicméně při volbách do Evropského parlamentu jsme se obávali nedostatečné účasti voličů (právem, jak se později ukázalo). Pozitivním momentem v případě druhého referenda bylo, když se nám podařilo zastupitelstvo přinutit, aby se výsledky referenda řídilo, a to i přesto, že účast nebyla dostatečná.“

CO BYSTE DOPORUČILI DALŠÍM ORGANIZÁTORŮM MÍSTNÍCH REFEREND?

„Nebát se zeptat na zkušenosti organizátorů, kteří již referendum zrealizovali.“

1. Prokonzultujte pokud možno znění otázek s odborníky.

2. Zcela zásadní je termín konání referenda, doporučuji sladit termín nejlépe s konáním takových voleb, kdy se dá předpokládat dostatečná účast voličů. Ne všichni občané, kteří půjdou volit do Poslanecké sněmovny, prezidenta nebo do zastupitelstev, se zúčastní i místního referenda.

3. Pokuste se utvořit širší alianci s místními aktivisty, neziskovkami apod. Zaprvé kvůli sbírání dostatečného množství podpisů, zadruhé kvůli následné kampani – není jednoduché „přinutit“ občany, aby se referenda zúčastnili.

4. Budte připraveni na to, že iniciativní radnice může referendum vyhlásit sama v nevhodný termín. Poté je třeba napnout opravdu všechny síly a prostředky na mobilizační kampaň.“

„Na základě zkušeností z již konaných referend reálně odhadnout svoje možnosti. Mít tým složený z osob z různých prostředí, aby byl co největší okruh sběračů podpisů a spolupracovníků. Nespoléhat příliš na sliby známých, kteří naslibují desítky podpisů, ale spíše získat co nejvíce lidí ochotných sbírat podpisy na ulici.“

„Určitě bych doporučil nepodcenit přípravu. Radím nastudovat velmi pečlivě zákon, stanovit dobrou strategii včetně naprosto bezvadně postavené referendové otázky. A někdy se i vyplatí počkat na termín pro souběh s volbami, zvláště ve středně velkých a větších obcích, kde je evidentně těžší občany k referendu dostat.“

„Nebát se! Řádně informovat všechny, jichž se referendum týká. V případě občanů států EU informovat, za jakých podmínek mohou k referendu přijít.“

1. Jednat celou dobu ve věcné rovině a nezabíhat do námitek osobních. Vyplatilo se nám to, ač to tak chvílemi nevypadalo.

2. Zorganizovat moderovanou veřejnou debatu a pozvat na ni širší veřejnost, odborníky a zastupitele.“

6

VÝSLEDKY HLASOVÁNÍ V MÍSTNÍM REFERENDU

**Rozlišení pojmů v souvislosti
s výsledkem**

**Vztah a hranice platnosti
a závaznosti**

**Způsoby realizace přijatého
rozhodnutí**

Jak může referendum dopadnout?

Po ukončení hlasování v místním referendu může dojít ke třem situacím:

1. referendum je neplatné a nezávazné;
2. referendum je platné a není závazné;
3. referendum je platné a závazné⁷.

ZMR tedy z hlediska výsledku rozlišuje mezi dvěma pojmy – platností a závazností místního referenda.

Kdy je referendum platné a kdy závazné?

Platnost znamená, že se místního referenda zúčastnilo potřebné množství oprávněných osob. K platnosti rozhodnutí v místním referendu je třeba účasti alespoň 35 % oprávněných osob.

Pro závaznost platného rozhodnutí přijatého v místním referendu pro orgány obce je nutné, aby pro takové rozhodnutí hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob, které se hlasování zúčastnili, a zároveň se musí jednat alespoň o 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob.

Vztah platnosti a závaznosti lze přiblížit na následujícím příkladu obce s 1 000 oprávněnými osobami:

1. Počet hlasů pro ANO: 330, počet hlasů pro NE: 10

Referendum je neplatné z důvodu nízké účasti oprávněných osob (34 %), a to i přesto, že se pro možnost ANO vyslovila většina hlasujících a více než 25 % oprávněných osob. Místní referendum je neplatné a nezávazné.

2. Počet hlasů pro ANO: 220, počet hlasů pro NE: 180 hlasů

Referendum je sice platné díky účasti 40 % oprávněných osob, nicméně je nezávazné, jelikož pro vítězné ANO se vyslovilo pouze 25 % oprávněných osob.

3. Počet hlasů pro ANO: 280, počet hlasů pro NE: 120

Referendum je díky účasti 40 % oprávněných osob platné a zároveň i závazné, když pro vítězné ANO hlasovalo 28 % oprávněných osob.

Z dnešního pohledu se může zdát požadavek na účast 35 % oprávněných osob vysoký, a to srovnáním s účastí v komunálních volbách a poměru platných a závazných referend k celkovému počtu konaných místních referend v roce 2014. Je ale dobré vědět, že až do roku 2008 bylo toto procento ještě vyšší.

Jakým způsobem je rozhodnutí v místním referendu realizováno?

Rozhodnutí přijaté v místním referendu je pro zastupitelstvo obce a orgány obce závazné (splňuje-li podmínky platnosti a závaznosti). Zákon neřeší otázku, po jakou dobu jsou orgány obce výsledkem místního referenda zavázány, nicméně rozhodnutí přijaté v místním referendu je možné změnit pouze rozhodnutím v referendu novém. Nové referendum o téže otázce je však možné uspořádat nejdříve po uplynutí 24 měsíců.

Orgány obce jsou tedy zavázány k realizaci rozhodnutí přijatého v místním referendu. Způsob, jakým k realizaci rozhodnutí dojde, však nemají občané obce ani přípravný výbor možnost ovlivnit. O tom, jak se lze bránit, pokud obec koná v rozporu s výsledkem místního referenda, bude pojednáno v následující kapitole.

Hranice platnosti a závaznosti místního referenda prošla zásadní změnou v roce 2008. Do 30. 6. 2008 bylo stanoveno, že pro platnost rozhodnutí se hlasování musí zúčastnit alespoň polovina oprávněných osob, a rozhodnutí je závazné, když pro něj hlasuje nadpoloviční většina zúčastněných oprávněných osob. Největším problémem tehdejšího znění ZMR byl právě přehnaný požadavek na účast oprávněných osob, kdy zejména ve větších obcích docházelo sice k tomu, že se oprávněné osoby jednoznačně vyslovily pro jednu z možností v místním referendu, avšak rozhodnutí nebylo pro nižší účast platné.

7/ Výjimkou je specifický druh referenda, ve kterém se hlasuje o oddělení části obce, o sloučení obcí anebo o připojení obce k jiné obci. ZMR v takovém případě mezi platností a závazností nerozlišuje. V tomto typu referenda je rozhodnutí přijato, jestliže pro něj hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob zapsaných v seznamu oprávněných osob. Způsob výpočtu oprávněných osob v těchto případech je uveden v § 48 odst. 3 ZMR.

7

VYNUCENÍ DODRŽOVÁNÍ VÝSLEDKU MÍSTNÍHO REFERENDA

**Možnosti obrany, nejedná-li
obec v souladu s výsledkem
referenda**

**Kdy je možný dozorový zásah
nadřízeného orgánu**

Přehled dozorových orgánů

**Jak vynutit závaznost
místního referenda v oblasti
územního plánování**

Jakým způsobem se lze bránit, pokud orgán obce rozhodne v rozporu s výsledkem místního referenda?

Pokud obec nebude postupovat v souladu s výsledkem místního referenda, pro přímou nápravu připadá v úvahu **dozorový zásah nadřízeného orgánu a následné rozhodnutí soudu**. V případě samostatné působnosti obcí (místní referendum se může týkat pouze otázek výkonu samostatné působnosti) je nadřízeným dozorovým orgánem bud:

- Ministerstvo vnitra ČR v případě obcí (§ 123 a § 124 zákona o obcích);
- Ministerstvo vnitra ČR v případě hlavního města Prahy (§ 106 a § 107 zákona o obcích);
- magistrát v případě městských částí a obvodů (§ 127 zákona o obcích);
- Magistrát hlavního města Prahy v případě městských částí hlavního města Prahy (§ 110 ZHMP).

Je-li rozhodnutí orgánu obce v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem, resp. je-li obecně závazná vyhláška v rozporu se zákonem, uvedená ustanovení přiznávají dozorovému orgánu určité dozorové pravomoci. Jak již bylo uvedeno dříve, **rozhodnutí přijaté v místním referendu je závazné pro všechny orgány obce** (§ 49 ZMR). Pokud tedy obec přijme rozhodnutí, které je v rozporu se závazným výsledkem místního referenda, je toto rozhodnutí zároveň v rozporu se zákonem a nadřízený orgán nejprve **vyzve příslušnou obec ke zjednání nápravy**. Pokud tak obec neučiní, pozastaví nadřízený orgán účinnost nezákonného aktu obce, a pokud obec ani v dodatečné lhůtě nezjedná nápravu a proti rozhodnutí o pozastavení účinnosti není podán rozklad, podává nadřízený orgán **návrh příslušnému soudu na zrušení** takového aktu (v případě rozhodnutí orgánu obce na místně příslušný krajský soud). Obdobný postup se uplatňuje i v případě obecně závazných vyhlášek obcí (k řízení o zrušení obecně závazné vyhlášky není v tomto případě příslušný krajský soud, ale Ústavní soud ČR).

Vzor podání dozorovému orgánu je uveden jako příloha č. 5.

Nadřízený orgán uplatňuje uvedené dozorové pravomoci z úřední povinnosti, což znamená, že na ně není právní nárok. **Každá osoba však může podat podnět k uplatnění dozorových pravomocí** k příslušnému dozorovému orgánu, který pak v rámci svého šetření rozhoduje, zda tyto pravomoci uplatní, či nikoliv.

Co dělat, pokud je zastupitelstvo v rozporu s výsledkem referenda nečinné?

Pokud by obec nepostupovala v souladu s výsledkem místního referenda, existuje možnost nápravy prostřednictvím dozorového zásahu nadřízeného orgánu a rozhodnutí příslušného soudu. Hovoříme zde o situaci, kdy obec přijme v rozporu s referendem nějaký konkrétní akt. Odlišná situace však nastává v případě, zůstane-li obecní orgán v rozporu s výsledkem referenda nečinný. Pokud zastupitelstvo obce například neučiní žádné kroky v samostatné působnosti vedoucí k zákazu provozování loterií a jiných podobných her na území obce nebo neučiní-li žádné kroky k odstoupení od smlouvy apod., nadřízený orgán v takovém případě dozorovou pravomocí nedisponuje. Za současného právního stavu je bohužel nutné konstatovat, že neexistují právní kroky, jejichž prostřednictvím by bylo možné orgány obce donutit k určitému úkonu, ačkoliv je k tomu zavazuje výsledek místního referenda.

Jedinou sankci pro členy zastupitelstva, kteří nerespektují výsledek místního referenda a nekonají, mají v rukou samotní občané. Ti mohou v nejbližších komunálních volbách tyto „nerepektující“ zastupitele nově nezvolit.

Kdy je možný dozorový zásah nadřízeného orgánu?

V obci proběhne platné a závazné místní referendum o následující otázce: Souhlasíte s tím, aby obec Dlouhý Nos učinila veškeré možné kroky v samostatné působnosti k úplnému zákazu provozování loterií a jiných podobných her na svém území?

- Obec Dlouhý Nos po konání místního referenda v rozporu s jeho výsledkem přijme obecně závaznou vyhlášku, která povoluje provozování hazardních her na třech místech v obci. V takovém případě podle nás připadá v úvahu uplatnění dozorových opatření, jelikož obecně závazná vyhláška byla přijata v rozporu s výsledkem místního referenda.
- Obec Dlouhý Nos přijala rok před vyhlášením místního referenda obecně závaznou vyhlášku, která povoluje provozování loterií a jiných podobných her. Tuto vyhlášku však nyní v rozporu s výsledkem místního referenda obec nezrušila, ale ponechala ji v platnosti, a neučinila tedy žádné kroky v samostatné působnosti k zákazu hazardních her v obci. V takovém případě zákon nepřiznává dozorovému orgánu žádnou pravomoc ke zjednání nápravy, jelikož obec nepřijala žádné konkrétní rozhodnutí, kterým by se dostala do rozporu se zákonem, resp. výsledkem místního referenda.

NA JAKÝ DOZOROVÝ ORGÁN SE OBRÁTIT, POKUD ZASTUPITELSTVO ÚZEMNÍHO CELKU NEPOSTUPEJE V SOULADU S VÝSLEDKEM REFERENDA?

Pokud zastupitelstvo koná v rozporu s výsledkem:

Územní celek	Nadřízený orgán
obec	Ministerstvo vnitra ČR
hl. město Praha	Ministerstvo vnitra ČR
městské části a obvody	příslušné magistráty
městské části hl. města Prahy	Magistrát hlavního města Prahy

Pokud obec po výzvě nadřízeného orgánu nezjedná nápravu,
nadřízené orgány mohou podat návrh příslušnému **soudu**.

Pokud zastupitelstvo nekoná:

Za současného právního stavu nelze obec právními kroky donutit k úkonům v souladu s výsledkem referenda. Jedinou možností občanů, jak se bránit, je tyto nečinné zastupitele **nezvolit v dalších volbách**.

Jak lze vynutit závaznost místního referenda v oblasti územního plánování?

Pokud orgán obce rozhodne v rozporu s výsledkem místního referenda týkajícího se územního plánování, je nutné mít na paměti, že **územně plánovací dokumentace** (územní plány, regulační plány, vymezení zastavěného území, územní opatření v podobě asanace území či územní opatření o stavební uzávěře) je vydávána formou **opatření obecné povahy** (dále jen OOP). OOP je zvláštní formou správní činnosti, která se pohybuje na pomezí právního předpisu a správního rozhodnutí. Vzhledem k této její specifické podobě přicházejí v úvahu též specifické možnosti obrany – podnět k zahájení **přezkumného řízení** krajskému úřadu a **návrh na zrušení OOP** krajskému soudu.

Prvním dozorčím prostředkem, jehož prostřednictvím lze přezkoumat soulad OOP s právními předpisy, je přezkumné řízení vedené krajským úřadem. Přezkumné řízení se zahajuje z úřední povinnosti, přičemž podnět k jeho zahájení může podat každý. Na jeho zahájení však není právní nárok. Krajský úřad je oprávněn zahájit řízení do 3 let od nabytí účinnosti OOP, a dojde-li k závěru, že bylo vydáno v rozporu s právními předpisy, rozhodne o jeho změně či zrušení.

Druhou možností, jak vynutit závaznost místního referenda, je přezkum uplatňovaný v rámci správního soudnictví. Návrh na zrušení OOP nebo jeho části lze podat příslušnému krajskému soudu (do konce roku 2011 byl k přezkumu příslušný Nejvyšší správní soud), a to do 3 let ode dne, kdy OOP nabylo účinnosti. Na rozdíl od přezkumného řízení vedeného krajským úřadem nemůže návrh podat každá osoba, ale pouze ten, kdo byl vydaným OOP dotčen na svých právech. Podle našeho názoru by se za určitých okolností mohlo jednat o každou osobu oprávněnou hlasovat v místním referendu, jejíž právo na přímou účast v rozhodování o věcech veřejných bylo porušeno přijetím územně plánovací dokumentace v rozporu s výsledkem místního referenda. Dotčenou osobou by měl být též každý vlastník nemovitosti na území dotčeném územním plánem, který byl vydán v rozporu s výsledkem místního referenda, přičemž okruh dotčených osob bude pravděpodobně ještě širší. Krajský soud je při přezkumu vázán důvody, resp. rozsahem návrhu, a není tak oprávněn zrušit větší či jinou část OOP než tu, kterou uvádí návrh navrhovatele. Krajský soud o návrhu rozhodne do 90 dnů od doručení návrhu na zrušení OOP soudu.⁸

Stejně jako v rámci soudního přezkumu ve věcech místních referend, i proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu na zrušení OOP nebo jeho části lze podat **kasační stížnost**, o níž bude rozhodovat Nejvyšší správní soud. Neztotožní-li se navrhovatel ani s rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, je oprávněn podat **ústavní stížnost**, bude-li tvrdit, že rozhodnutím soudu došlo k porušení jeho základních práv nebo svobod, které jsou zaručeny ústavním pořádkem.

8/ Ustanovení § 101a až 101d SŘS.

8

SOUDNÍ PŘEZKUM

**Soudní ochrana v období před
a po vyhlášení referenda**

**Lhůty pro jednotlivá soudní
podání**

**Způsoby podání a komu je
adresovat**

**Mimořádný opravný
prostředek**

Jak se může přípravný výbor bránit v období před vyhlášením místního referenda?

ZMR poskytuje určitou formu předběžné soudní ochrany v období, kdy místní referendum ještě nebylo vyhlášeno. Jedná se o právo přípravného výboru domáhat se ochrany u soudu v následujících situacích:

1. **Přípravný výbor nesouhlasí s výzvou obecního úřadu k odstranění vad návrhu na vyhlášení místního referenda.** U soudu se tedy může domáhat ochrany v případě, že mu obecní úřad vrátil návrh na vyhlášení referenda s výzvou k odstranění příslušných vad. Soud zde může potvrdit postup obecního úřadu, nebo naopak prohlásit, že návrh přípravného výboru považuje za bezvadný.

Vzor tohoto typu podání k soudu je uveden jako příloha č. 3.

2. **Zastupitelstvo obce nerozhodlo o návrhu přípravného výboru nebo rozhodlo o tom, že místní referendum nevyhlásí.** Jde o případ, kdy byl obecnímu úřadu předložen bezvadný návrh přípravného výboru, ale zastupitelstvo zůstalo nečinné a návrh na svém nejbližším zasedání neprojednalo. Dotýká se také situace, kdy zastupitelstvo sice bezvadný návrh projednalo, ale i přesto, že je navrhováno vyhlášení místního referenda, o přípustné otázce rozhodlo referendum nevyhlásit. Pokud soud shledá návrh přípravného výboru za opodstatněný, nahradí vůli zastupitelstva a referendum vyhlásí svým rozhodnutím.

Vzor tohoto typu podání je předmětem přílohy č. 4.

Jaký druh soudní ochrany přísluší po hlasování v referendu?

Přezkum následného charakteru spadá do období po vyhlášení referenda a samotném hlasování v místním referendu. Konkrétně se jedná o možnost podat k soudu dva návrhy: **návrh na vyslovení neplatnosti hlasování a návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí v místním referendu.** Tyto návrhy může podat každá oprávněná osoba nebo přípravný výbor, domnívají-li se, že:

1. došlo k takovému porušení ustanovení ZMR, které mohlo ovlivnit výsledek místního referenda;
2. místní referendum se konalo o věci, která nepatří do samostatné působnosti obce;
3. předmětem místního referenda byla nepřipustná otázka.

Návrh na vyslovení neplatnosti hlasování přichází v úvahu za předpokladu, že došlo k závažnému porušení ustanovení o průběhu hlasování v nejširším slova smyslu⁹. Oproti tomu návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatého v místním referendu by mělo být vyhověno, pokud se v místním referendu rozhodovalo o otázce spadající do přenesené působnosti obce, resp. o nepřipustné otázce.

Jaké jsou lhůty pro jednotlivá podání k soudu?

Vzhledem ke snaze průběh soudního řízení co nejvíce urychlit jsou lhůty poměrně krátké. V případě předběžné kontroly je třeba návrh podat nejpozději do 10 dnů od doručení písemné výzvy k odstranění vad, případně do 20 dnů od jednání zastupitelstva obce, kde měl být návrh přípravného výboru projednán, nebo od jednání zastupitelstva obce, na kterém zastupitelstvo rozhodlo, že místní referendum nevyhlásí.

V případě návrhu na vyslovení neplatnosti hlasování nebo neplatnosti rozhodnutí v místním referendu, tedy kontroly následné, je třeba návrh podat do 10 dnů od vyhlášení výsledků hlasování.

Za zachování lhůty se považuje, je-li návrh příslušnému orgánu podán poslední den lhůty, a to nejpozději do 16. hodiny. Podání návrhu je nutné provést přímo u soudu, nestačí jeho předání k poštovní přepravě. Navíc se jedná o lhůtu prekluzivní, což znamená, že jejím marným uplynutím zcela zaniká právo na zahájení řízení.

U jakého soudu a jakým způsobem je návrh podáván?

K soudnímu přezkumu jsou věcně příslušné krajské soudy. Místně pak ty, v jejichž obvodu působnosti se nachází obec, ve které se místní referendum má konat (nebo se již konalo). Podává-li návrh oprávněná osoba, účastníkem řízení je přípravný výbor, příslušná obec a návrhovač. Lhůta pro rozhodnutí soudu je 30 dnů, přičemž jednání není třeba nařizovat.

Řízení lze zahájit pouze písemně nebo ústně do protokolu u věcně a místně příslušného soudu. Nesplnění byť jedné z těchto dvou podmínek by způsobilo nepřípustnost návrhu. Dalším z nekompromisně uplatňovaných opatření je charakter lhůt, kdy zmeškání lhůty k podání návrhu nelze prominout. Žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů.

Je přípustné proti rozhodnutí krajského soudu podat opravné prostředky?

Neztotožňuje-li se některá ze stran sporu s rozhodnutím krajského soudu, přichází od 1. 1. 2012 v úvahu mimořádný opravný prostředek, kterým je **kasační stížnost**. O věci pak rozhoduje Nejvyšší správní soud a podle povahy návrhu může rozhodnout, že návrh na konání místního referenda nemá nedostatky, dále o vyhlášení místního referenda, o vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatého v místním referendu nebo o vyslovení neplatnosti hlasování v místním referendu. Jinak řečeno, Nejvyšší správní soud může zrušit rozhodnutí krajského soudu a zároveň ve věci sám rozhodnout, pokud byly v řízení před krajským soudem pro takový postup důvody. I tento způsob rozhodování je projevem snahy co nejvíce zrychlit soudní řízení ve věcech místních referend.

PŘÍLOHY: VZORY PODÁNÍ

Ve fiktivní obci již dlouhodobě ukazují členové zastupitelstva na občany obce „dlouhý nos“ a ignorují vůli občanů. Proto se občané rozhodli pro vyhlášení místního referenda. Na příkladu fiktivní obce Dlouhý Nos demonstrujeme využití vzorů některých podání souvisejících s konáním místního referenda.

Vzorem č. 1 **je podpisová listina k návrhu na vyhlášení místního referenda**. V případě sběru podpisů na podpisové archy zdůrazňujeme **nutnost podporovatele řádně upozornit na to, že mohou návrh svým podpisem podpořit pouze jednou a že ho mohou podpořit pouze oprávněné osoby** – viz kapitola 3, str. 26.

Podpisová listina č. _____ k návrhu na vyhlášení místního referenda na území obce Dlouhý Nos

My, níže podepsaní občané obce Dlouhý Nos, podporujeme ve smyslu § 8 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyhlášení místního referenda na území obce Dlouhý Nos.

Svým podpisem na této listině se připojujeme k návrhu na vyhlášení místního referenda o otázce navržené v tomto znění:

„Požadujete, aby obec Dlouhý Nos učinila veškeré možné kroky v samostatné působnosti vedoucí k zákazu provozování loterií a sázkových her uvedených v § 2 písm. e), g), i), j), l), m) a n) a § 50 odst. 3 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, a to na celém svém území?“

Jméno, příjmení a adresa členů přípravného výboru:

Josef Novák, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos,
Petr Michal, trvale bytem Lomená 87, 911 21 Dlouhý Nos,
Jana Nováková, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos.

Svým podpisem na této listině se připojujete k návrhu na vyhlášení místního referenda, ve kterém by měla být zodpovězena tato otázka:

UPOZORNĚNÍ pro oprávněné osoby podporující konání místního referenda: „Ten, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání místního referenda nebo kdo podepíše podpisovou listinu, ač není oprávněnou osobou podle zákona o místním referendu, nebo kdo v podpisové listině uvede nepravdivé údaje, dopouští se přestupku, za který mu může být uložena pokuta do výše 3 000 Kč.“

	Jméno	Příjmení	Trvalé bydliště (ulice, číslo popisné)	Obec	Datum narození	Podpis
1				Dlouhý Nos		
2				Dlouhý Nos		
3				Dlouhý Nos		
4				Dlouhý Nos		
5				Dlouhý Nos		
6				Dlouhý Nos		
7				Dlouhý Nos		

Počet podporovatelů uvedených na této listině:

Vzorem č. 2 je návrh na konání místního referenda.

Přípravný výbor otázku nejprve zformuluje a posoudí, zda o ní lze v místním referendu podle zákona hlasovat. Pak je možné přistoupit k přípravě návrhu referenda – viz kapitola 2, str. 22.

Návrh na konání místního referenda

**Obec Dlouhý Nos
Za Hrušní 12
911 21 Dlouhý Nos**

V obci Dlouhý Nos dne 4. července 2015

Návrh na konání místního referenda

Ve smyslu § 10 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů

Přípravný výbor pro konání místního referenda tímto oznamuje, že v souladu se zákonem č. 22/2004 Sb., o místním referendu a změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „**zákon o místním referendu**“), **shromáždil veškeré náležitosti a žádá o vyhlášení místního referenda v termínu shodném s volbami do zastupitelstva obce na podzim tohoto roku.**

Náležitosti návrhu dle § 10 odst. 1 zákona o místním referendu:

1. Označení území, na němž se místní referendum navrhuje:
obec Dlouhý Nos
2. Znění otázky navržené k rozhodnutí v místním referendu:
„Požadujete, aby obec Dlouhý Nos učinila veškeré možné kroky v samostatné působnosti vedoucí k zákazu provozování loterií a sázkových her uvedených v § 2 písm. e), g), i), j), l), m) a n) a § 50 odst. 3 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, a to na celém svém území?“
3. Odůvodnění návrhu:
Provozování loterií, sázek a hazardních her vůbec je druhem zábavních činností, s jejichž provozováním je spojen jeden z podstatných celospolečenských negativních jevů a negativních fenoménů dnešní doby – herní závislost (neboli gamblerství, patologické hráčství).
Důvodů, proč by měla obec usilovat o regulaci hazardních her, je mnoho. V této souvislosti je možné odkázat na metodiku¹⁰ Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti při Úřadu vlády, která patologické hráčství definuje jako „časté, opakované epizody hráčství, které v životě jedince dominují a vedou k poškození **sociálních, pracovních, materiálních a rodinných hodnot a k zadluženosti.**“

10/ Vacek, J. Identifikace a řešení rizik spojených s hraním hazardních her – Příručka pro obce a jejich zastupitele. Praha: Úřad vlády České republiky, 2014. ISBN 978-80-7440-102-2.

Dopady škodlivého hráčství na komunitu a společnost pak definuje takto: „Kromě přímých dopadů hráčství na blízké osoby patologického hráče lze identifikovat také širší negativní souvislosti provozování sázkových her pro **bezprostřední okolí a celou společnost**. Provozování sázkových her může **ohrožovat životní prostředí obyvatel**, bezpečnost, veřejný pořádek a veřejné zdraví. [...] byly identifikovány následující dopady: rušení veřejného pořádku v okolí provozoven, **hraní osob – příjemců sociálních dávek, výskyt provozoven v sociálně vyloučených lokalitách nebo v jejich okolí, násilná trestná činnost v provozovnách nebo v jejich okolí, majetková kriminalita v provozovnách nebo v jejich okolí, provozování prostituce v blízkosti provozoven, účast osob mladších 18 let na hře, nalévání alkoholu osobám mladším 18 let, výskyt opilosti v provozovnách, nadměrná konzumace drog v provozovnách nebo jejich okolí, drogová kriminalita v provozovnách nebo v jejich okolí. Specifickou otázkou jsou dopady na sociálně vyloučené lokality.“**

4. Odhad nákladů na provedení místního referenda a realizaci rozhodnutí občanů:
Přípravný výbor odhaduje, že s uspořádáním místního referenda podle návrhu přípravného výboru vzniknou obci obdobné náklady jako s realizací voleb do zastupitelstva obce. Náklady budou tvořeny zejména následujícími položkami: tisk hlasovacích lístků, odměna členům hlasovacích komisí, nájem hlasovacích místností, případně nákup druhého setu hlasovacího vybavení. Konkrétní částka bude obci známa z její úřední činnosti.
Přípravný výbor odhaduje, že s realizací rozhodnutí přijatého v místním referendu nevzniknou obci Dlouhý Nos žádné přímé náklady. Snížení příjmů z výherních hracích přístrojů navrhuje přípravný výbor uhradit z rozpočtové kapitoly XY.
5. Označení zmocněnce z členů přípravného výboru:
Josef Novák, narozen 7. února 1980, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos. Úkony zmocněnce jsou pro přípravný výbor závazné.
6. Jména a příjmení členů přípravného výboru, jejich datum narození, místo, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu a jejich vlastnoruční podpisy:
Josef Novák, 7. 2. 1980, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos
Petr Michal, 7. 9. 1977 trvale bytem Lomená 87, 911 21 Dlouhý Nos
Jana Nováková, 26. 3. 1982 trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos
7. Přílohu tohoto návrhu tvoří podpisová listina s očíslovanými podpisovými archy v celkovém počtu 246.

Josef Novák

Zmocněnec přípravného výboru

Petr Michal

Člen přípravného výboru

Jana Nováková

Členka přípravného výboru

Vzor č. 3 – Návrh na určení, že návrh na konání místního referenda nemá nedostatky.

Přípravný výbor nesouhlasí s výzvou obecního úřadu k odstranění vad návrhu na vyhlášení místního referenda. U soudu se tedy může domáhat ochrany v případě, že mu obecní úřad vrátil návrh na vyhlášení referenda s výzvou k odstranění příslušných vad. Soud zde může potvrdit postup obecního úřadu, nebo naopak prohlásit, že návrh přípravného výboru považuje za bezvadný – viz kapitola 8, str. 54.

Návrh na konání místního referenda

Krajský soud v Dlouhém Nosu

Za višň 28

911 21 Dlouhý nos

V obci Dlouhý Nos dne 22. července 2015

Navrhovatel: Přípravný výbor ve složení:
Josef Novák, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos
Petr Michal, trvale bytem Lomená 87, 911 21 Dlouhý Nos
Jana Nováková, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos
Zastoupený: zmocněncem Josefem Novákem, datem narození 7. února 1980, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos
Odpůrce: obec Dlouhý Nos, Za Hrušní 12, 911 21 Dlouhý Nos

Návrh na určení, že návrh na konání místního referenda nemá nedostatky

Dvojmo

Zasláno: elektronicky prostřednictvím systému datových zpráv XY
Přílohy: Návrh na konání místního referenda ze dne 4. 7. 2015
Výzva k odstranění vad návrhu přípravného výboru na vyhlášení místního referenda ze dne 17. 7. 2015

I. Vylíčení skutkového a právního stavu před podáním návrhu

Navrhovatel, jímž je přípravný výbor ve smyslu § 9 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen zákon o místním referendu), ve shora uvedeném složení podal dne 4. 7. 2015 návrh na konání místního referenda.

Návrh na vyhlášení místního referenda se dožadoval zodpovězení následující otázky:

„Požadujete, aby obec Dlouhý Nos učinila veškeré možné kroky v samostatné působnosti vedoucí k zákazu provozování loterií a sázkových her uvedených v § 2 písm. e), g), i), j), l), m) a n) a § 50 odst. 3 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, a to na celém svém území?“

Návrh předložil přípravný výbor se všemi náležitosti dle zákona, a to včetně podpisových archů v celkovém počtu 246, na nichž bylo dohromady zaznamenáno 2 460 podpisů oprávněných osob. Vzhledem k velikosti obce Dlouhý

Nos bylo v souladu s § 8 odst. 2 zákona o místním referendu nutné předložit 2 400 podpisů.

Důkaz: Návrh na konání místního referenda ze dne 4. července 2015.

Dne 17. 7. 2015 obdržel navrhovatel výzvu odpůrce k odstranění nedostatků náležitostí návrhu na konání místního referenda. Nedostatek měl spočívat v tom, že návrh nebyl podpořen dostatečným počtem podpisů a odpůrce vyzval navrhovatele k doplnění podpisů v celkovém počtu 221. K odstranění nedostatků byla stanovena lhůta 10 dnů od doručení výzvy, tj. do 27. 7. 2015.

Důkaz: Výzva odpůrce k odstranění nedostatků návrhu na konání místního referenda ze dne 17. července 2015.

II. Vymezení návrhu

Navrhovatel má za to, že návrh neměl ke dni 4. 7. 2015 nedostatky, které by zakládaly důvod k oprávněnému požadavku na jejich odstranění. Navrhovatel je toho názoru, že odpůrce neměl zákonný důvod pro vyškrtnutí každého jednotlivého podpisu v souhrnném počtu 281. Výše uvedené lze podpořit tvrzením, že odpůrce u každého podpisu nespécifikoval zcela jasně a určitě, z jakého důvodu byl vyškrtnut. Vzhledem k nedostatečnému upřesnění vad návrhu na konání místního referenda považoval přípravný výbor výzvu za nekvalifikovanou, jež nevyvolává účinky předvídané zákonem o místním referendu. Výše uvedené lze podpořit argumentací rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2014, č. j. 4/2014-99.

III.

S ohledem na výše uvedené navrhovatel navrhuje, aby soud vydal toto

usnesení:

Návrh na konání místního referenda v obci Dlouhý Nos ze dne 4. 7. 2015 nemá nedostatky.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů.

Josef Novák

Zmocněnec přípravného výboru

Vzor č. 4 – Návrh na vyhlášení místního referenda soudem.

Vzor se vztahuje k případům, kdy zastupitelstvo obce nerozhodlo o návrhu přípravného výboru nebo rozhodlo o tom, že místní referendum nevyhlásí. Pokud soud shledá návrh přípravného výboru za opodstatněný, nahradí vůli zastupitelstva a referendum vyhlásí svým rozhodnutím – viz kapitola č. 8, str. 54.

Krajský soud v Dlouhém Nosu

Za višni 28

911 21 Dlouhý Nos

V obci Dlouhý Nos dne 5. září 2015

Navrhovatel: Přípravný výbor ve složení:
Josef Novák, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos
Petr Michal, trvale bytem Lomená 87, 911 21 Dlouhý Nos
Jana Nováková, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos
Zastoupený: zmocněncem Josefem Novákem, datem narození 7. února 1980, trvale bytem Pod Hrušní 14,
911 21 Dlouhý Nos
Odpůrce: obec Dlouhý Nos, Za Hrušní 12, 911 21 Dlouhý Nos

Návrh na vyhlášení místního referenda

Dvojmo

Zasláno: elektronicky prostřednictvím systému datových zpráv
Přílohy: Návrh na konání místního referenda ze dne 4. 7. 2015
Usnesení obecního zastupitelstva ze dne 22. 8. 2015 o vyhlášení místního referenda

I. Vylíčení skutkového a právního stavu před podáním návrhu

Navrhovatel, jímž je přípravný výbor ve smyslu § 9 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen zákon o místním referendu), ve shora uvedeném složení podal dne 4. 7. 2015 návrh na konání místního referenda.

Návrh na vyhlášení místního referenda se dožadoval zodpovězení následující otázky:

„Požadujete, aby obec Dlouhý Nos učinila veškeré možné kroky v samostatné působnosti vedoucí k zákazu provozování loterií a sázkových her uvedených v § 2 písm. e), g), i), j), l), m) a n) a § 50 odst. 3 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, a to na celém svém území?“

Navrhovatel předložil návrh na konání místního referenda se všemi náležitosti dle zákona a explicitně požadoval, aby se místní referendum konalo zároveň s volbami do zastupitelstva obce, tj. na podzim roku 2015, konkrétně 16. a 17. 10. 2015. Přípravný výbor zvolil tento termín zcela záměrně, a to proto, že presumoval jak úsporu finančních prostředků, tak vyšší účast oprávněných voličů, a tím i vyšší pravděpodobnost dosažení platného a zároveň závazného místního referenda.

Důkaz: Návrh na konání místního referenda ze dne 4. července 2015.

Na zasedání zastupitelstva obce Dlouhý Nos, které se konalo dne 22. srpna 2015, zastupitelstvo rozhodlo o vyhlášení místního referenda, avšak v jiném než navrženém termínu. Zastupitelstvo obce vyhlásilo místní referendum v termínu 24. 8. 2015, tedy týden po volbách do zastupitelstev obcí. Zastupitelstvo obce Dlouhý Nos usnesení odůvodnilo tak, že souběžné konání místního referenda a komunálních voleb by představovalo zvýšené finanční náklady vynaložené na nákup druhého setu hlasovacího vybavení a technické komplikace v podobě nedostatku volebních místností.

Důkaz: Usnesení obecního zastupitelstva o vyhlášení místního referenda ze dne 22. 8. 2015.

II. Vymezení návrhu

Navrhovatel je toho názoru, že zastupitelstvo obce Dlouhý Nos nepostupovalo v souladu se zákonem o místním referendu, když rozhodlo ve shora uvedeném smyslu, a to z následujících důvodů. Předně je nutno podotknout, že zákon o místním referendu přímo předpokládá možnost konání místního referenda a voleb do zastupitelstev obcí ve shodném termínu, a to konkrétně v § 5 odst. 1 ZMR, který stanoví: „Koná-li se hlasování v místním referendu současně s volbami do zastupitelstev obcí, do zastupitelstev krajů, do některé z komor Parlamentu České republiky nebo do Evropského parlamentu, koná se ve stejnou dobu, která je stanovena pro konání voleb.“

V souladu s tímto ustanovením je i judikatura Nejvyššího správního soudu, která soustavně zdůrazňuje, že konání místního referenda současně s nejbližšími volbami je vhodné především z hlediska hospodárnosti, časové organizace a účasti občanů, kteří následně do volebního objektu nemusí vážit dvojí cestu.¹¹

Dále je nutné poukázat na rozhodnutí, v němž Nejvyšší správní soud, konstatoval, že: „Má-li referendum splnit svůj účel a nebýt pouhou Potěmkinovou vesnicí, předstírající prvky přímé demokracie při jejich faktické neexistenci, je třeba podřídit organizaci referenda včetně volby termínu snaze o to, aby výsledky referenda byly platné. Jen takový výklad vede k naplnění smyslu a účelu právní úpravy. Tím není právo občanů vymoci si organizaci referenda, nýbrž možnost vyjádřit jeho prostřednictvím politicky validně svůj názor. To ovšem nastane pouze tehdy, je-li hlasování platné mimo jiné z hlediska minimální účasti v hlasování. Přístup bez dalšího nadřazující náklady organizace referenda nad zájem na co nejvyšší účasti občanů by pak mohl vést k tomu, že nižší finanční prostředky směřované k termínu s pravděpodobně menší účastí budou vynaloženy zcela vniveč. Taková situace je jistě nežádoucí. Z tohoto důvodu nemohou obstát ani námitky stěžovatele poukazující na zvýšené náklady v částce přibližně 50 000 Kč. Zájem na co nejširší účasti občanů při hlasování převažuje nad zájemem na úspoře finančních prostředků, jakkoliv i ten může být významný. Při poměrování významu těchto dvou hodnot je třeba upřednostnit zájem na tom, aby občané hlasovali v termínu, kdy lze očekávat jejich vyšší účast.“¹²

^{11/} Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2012, č. j. Ars 2/2012–43.

^{12/} Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 10. 2014, č. j. Ars 3/2014 – 41.

III.

S ohledem na výše uvedené navrhopatel navrhuje, aby soud vydal toto

usnesení:

1. **Vyhlašuje se místní referendum v obci Dlouhý Nos o otázce: „Požadujete, aby obec Dlouhý Nos učinila veškeré možné kroky v samostatné působnosti vedoucí k zákazu provozování loterií a sázkových her uvedených v § 2 písm. e), g), i), j), l), m) a n) a § 50 odst. 3 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, a to na celém svém území?“**
2. **Místní referendum se bude konat současně s volbami do zastupitelstev obcí 25. a 26. 3. 2016.**
3. **Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů.**

Josef Novák

Zmocněnec přípravného výboru

Vzor č. 5 – Podnět k uplatnění dozorových opatření

Pokud obec nebude postupovat v souladu s výsledkem místního referenda, pro přímou nápravu připadá v úvahu dozorový zásah nadřízeného orgánu – viz kap. 7, str. 48.

Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly
Nám. hrdinů 1634/3
140 21 Praha 4

V obci Dlouhý Nos dne 1. 3. 2016

Věc: Podnět k uplatnění dozorových opatření ve smyslu § 123 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů¹³

I.

Na základě návrhu přípravného výboru, zastoupeného zmocněncem Josefem Novákem, datem narození 7. února 1980, trvale bytem Pod Hrušní 14, 911 21 Dlouhý Nos, se ve dnech 16. a 17. října 2015 konalo v obci Dlouhý Nos místní referendum ve smyslu zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jako **ZMR**), o následující otázce:

„Požadujete, aby obec Dlouhý Nos učinila veškeré možné kroky v samostatné působnosti vedoucí k zákazu provozování loterií a sázkových her uvedených v § 2 písm. e), g), i), j), l), m) a n) a § 50 odst. 3 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, a to na celém svém území?“

Místního referenda se účastnilo 51,65 % všech oprávněných osob, přičemž pro odpověď ANO na položenou otázku se vyslovilo 48,36 % všech oprávněných osob. Rozhodnutí přijaté v místním referendu je tedy platné a pro obec Dlouhý Nos závazné.

II.

Usnesením ze dne 2. 2. 2016, č. 4/2016, přijalo zastupitelstvo obce Dlouhý Nos obecně závaznou vyhlášku č. 3/2016, o provozování hazardních her. Tato vyhláška ruší obecně závaznou vyhlášku obce Dlouhý Nos č. 9/2011 ze dne 14. 5. 2011, o provozování loterií a jiných podobných her.

13/ Pokud by se jednalo o usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření orgánu obce v samostatné působnosti v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem, resp. rozhodnutím přijatým v místním referendu, a šlo by o obecně závaznou vyhlášku obce, jednalo by se o § 124 zákona o obcích.

Přílohy: Vzory podání

Obecně závazná vyhláška č. 9/2011 povolovala provozování loterií a jiných podobných her na celém území obce s výjimkou lokality náměstí vymezené v této obecně závazné vyhlášce. Obecně závaznou vyhlášku č. 3/2016, o provozování hazardních her, bylo nyní provozování loterií a jiných podobných her zakázáno na celém území obce, s výjimkou celkem 11 míst vymezených v této obecně závazné vyhlášce. Obecně závazná vyhláška č. 3/2016, o provozování hazardních her, je tak ve zřejmém a závažném rozporu s rozhodnutím občanů přijatém v místním referendu – tj. ve zřejmém a závažném rozporu se ZMR.

III.

Ministerstvo vnitra ve smyslu § 123 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jako **zákon o obcích**), vyzve obec ke zjednání nápravy. Nejednala-li obec nápravu do 60 dnů od doručení výzvy, rozhodne Ministerstvo vnitra o pozastavení účinnosti této obecně závazné vyhlášky. Ministerstvo vnitra v rozhodnutí současně stanoví obci přiměřenou lhůtu ke zjednání nápravy. Nejednala-li zastupitelstvo obce nápravu ve stanovené lhůtě a není-li proti rozhodnutí Ministerstva vnitra podle odstavce 1 a 2 podán rozklad, podá Ministerstvo vnitra do 30 dnů od uplynutí lhůty pro podání rozkladu Ústavnímu soudu ČR návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky obce.

IV.

Vzhledem k výše uvedenému proto přípravný výbor prostřednictvím svého zmocněnce Ministerstvo vnitra žádá, aby uplatnilo ve vztahu k obecně závazné vyhlášce obce Dlouhý Nos č. 3/2016, o provozování hazardních her, své dozorové pravomoci ve smyslu § 123 zákona o obcích.

Josef Novák

Zmocněnec přípravného výboru

Přílohy:

Výsledek hlasování v místním referendu vyhlášený dne 22. 11. 2015

Usnesení zastupitelstva obce Dlouhý Nos ze dne 2. 2. 2016, č. 4/2016

Obecně závazná vyhláška č. 3/2016, o provozování hazardních her

ZDROJE A LITERATURA

Literatura, články, stanoviska

Jareš A., Judová, A. Analýza místních referend 2014. Praha: Transparency International - Česká republika, 2016. Dostupné z: www.transparency.cz/analyza-mistnich-referend-2014/.

Rigel, F. Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou. 1. vydání. Praha: Leges. Komentátor. ISBN 978-80-87212-85-1.

Smith, Michael L. Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice. 1. vydání. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 978-80-7330-117-0.

Kadečka S., Rigel F. Kam směřuje česká právní regulace místního referenda? Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. Praha: C. H. Beck, 2009, č. 7.

Matula, M. Zákonná úprava a praxe místního referenda v České republice. Občan a veřejná správa (ústavnoprávní aspekty). Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej v dňoch 25.-26. októbra v Košiciach. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2007, s. 145.

Rigel, F. Judikatura správních soudů: otázky řízení ve věcech místního referenda. Soudní rozhledy. Praha: C. H. Beck, 2010, č. 11, s. 393.

Blažek, T., Jirásek, T., Molek, P., Pospíšil, P., Sochorová, V., Šebek, P. Soudní řád správní – online komentář. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2014.

Důvodová zpráva k zákonu č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů.

Jansa, P., Pavlišová, R. Místní referendum: (poslední výspa přímé demokracie): právem proti korupci. Praha: Transparency International – Česká republika, 2010. ISBN 978-80-87123 14-0.

Vybrané legislativní zdroje

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších právních předpisů

UŽITEČNÉ ODKAZY A KONTAKTY

Právní poradna Transparency International

tel.: +420 224 240 896

email: poradna@transparency.cz

Pořádáme místní referendum

facebooková platforma sdružující organizátory minulých i budoucích referend sloužící k vzájemnému předávání zkušeností a pomoci

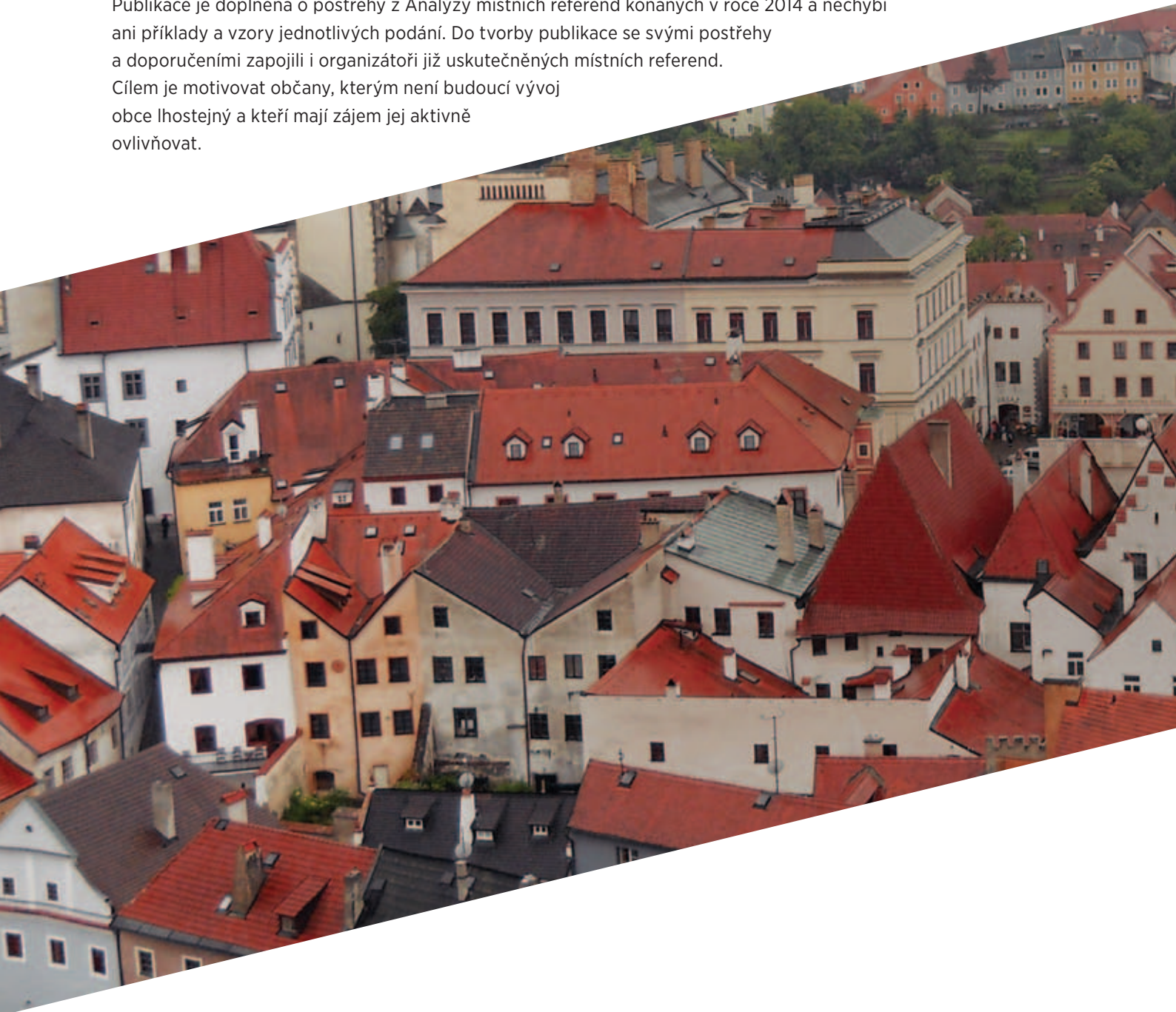
www.facebook.com/groups/413422652115764/?fref=ts

Analýza místních referend 2014

Transparency International – Česká republika, 2016

www.transparency.cz/analyza-mistnich-referend-2014/

Kuchařka místního referenda – Manuál pro aktivní občany je publikací, jejímž prostřednictvím chceme poskytnout co nejjednodušší návod k uspořádání místního referenda. V průběhu vzniku publikace jsme kladli důraz především na její praktičnost, názornost, konkrétnost a uživatelskou příznivost tak, aby formujícím se přípravným výborům přinesla soubor informací nezbytných pro uspořádání úspěšného místního referenda. Publikace je doplněna o postřehy z Analýzy místních referend konaných v roce 2014 a nechybí ani příklady a vzory jednotlivých podání. Do tvorby publikace se svými postřehy a doporučeními zapojili i organizátoři již uskutečněných místních referend. Cílem je motivovat občany, kterým není budoucí vývoj obce Ihostejný a kteří mají zájem jej aktivně ovlivňovat.

**fond
pro NNO**

NROS
Nadace rozvoje občanské společnosti

 nadace
partnerství
| LIDÉ A PŘÍRODA

 ICELAND
LIECHTENSTEIN
NORWAY
**eea
grants**

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz a www.eegrants.cz